

26.04.2018

§ 30

Asianro 2282/08.01.00/2018

Nousukorvaukset avoimessa joukkoliikenteessä Kuopion kaupunkiseudulla**Joukkoliikennepäällikkö Kaisu Matinniemi
Henkilökuljetusten järjestäminen**

Viranomaiset maksavat nousukorvauksia joukkoliikenteen matkustuksesta, jos matkustaja maksaa matkansa eri viranomaisen hallinnoimalla lipulla kuin mikä liikenteen järjestävä viranomainen on. Lisäksi nousukorvauksia maksetaan, jos viranomaisen lipulla matkustetaan liikennöitsijöiden itsenäisesti järjestämässä, markkinaehtoisessa liikenteessä. Nousukorvauksilla on siten mahdollistettu lippujen ristiinkäyttö, joka on asiakkaan kannalta laajentanut matkalipun käyttömahdollisuuksia ja siten helpottanut joukkoliikenteen käyttöä. Nousukorvaukset näkyvät siten asiakkaalle vain parantuneena palveluna.

Nousukorvaussopimukset

Joukkoliikennelautakunnan vuonna 2016 hyväksymät nousukorvaukset sisältyvät Kuopion kaupungin ja Pohjois-Savon Elyn väliseen yhteistyösopimukseen sekä Elyn, markkinaehtoisen liikenteen ja kaupungin välisiin kolmikan-tasopimuksiin nousukorvauksista. Seutulippujen osalta nousukorvaukset on sovittu Oy Matkahuolto Ab:n kanssa palvelusopimuksessa jo vuonna 2014.

Kuopion kaupungin ja markkinaehtoisen liikenteen välisiä kahdenkeskisiä sopimuksia nousukorvauksista Waltti -lipuille ei tällä hetkellä ole, koska seutulippu kelpaa maksuvälineenä lähes kaikissa markkinaehtoisissa vuoroissa. Seutuliput ovat kuitenkin poistumassa käytöstä kokonaan tämänhetkisen tiedon mukaan kuluvan vuoden loppuun menneessä, kun joukkoliikennelain siirtymäaikaan liittyvät liikennöintisopimukset päättyvät. Kuopiossa seutulippua koskeva palvelusopimus on irtisanottu, ja lippujen myynti loppuu toukokuun lopussa 2018 ja käyttö heinäkuussa 2018. Nousukorvaussopimuksia markkinaehtoisen liikenteen kanssa tulisikin saada solmittua ennen em. ajankohtaa, jotta matkustajien palvelutaso säilyisi. Uusiin nousukorvauksiin pohjautuva sopimusmalli tuodaan lautakunnan käsittelyyn toukokuussa.

Voimassaolevat nousukorvaukset

Vuonna 2016 hyväksyttiin nousukorvaukset Waltin aikuisten, nuorison, lasten sekä opiskelijoiden kausilipulle sekä Kelan tukemalle Waltti -kausilipulle (koulumatkatukilippu). Lisäksi hyväksyttiin nousukorvaukset peruskoululaisten lipuille lukuvuosille 2016/2017 – 2018/2019.

Arvolippumatkasta maksettava nousukorvaus on aina kunkin viranomaisen määrittelemän arvolippumatkan hinnan suuruinen, koska se on käteismaksuun verrattava maksutapa. Kausilippujen nousukorvausten suuruus on määriteltä eri vyöhykkeiden asiakashinnan ja lipulla ko. vyöhykkeellä keskimääräisen matkamäärän perusteella.

Vuonna 2016 hyväksytyjen nousukorvausten tasoa nosti Kuntaliiton suositus viranomaisille, että muutostilanteessa (siirtyminen Matkahuollon kilometri-pohjaisesta hinnoittelusta Waltin vyöhykepohjaiseen hinnoitteluun) liiken-

26.04.2018

nöitsijöiden tulotasoa ei tulisi oleellisesti alentaa. Nousukorvaukset jäivätkin nykyisten käyttötietojen näkökulmasta korkeahkolle tasolle. Päätöksen mukaan korvauksia tarkistetaan vuoden 2017 käyttötietojen perusteella.

Waltti –lippujen ristiinkäytöstä maksettiin nousukorvauksia vuonna 2017 Elyn liikennöitsijöille arvo-, kausi-, ja Kela-lipuista noin 141 000 € (alv 0 %) sekä kuopiolaisten peruskoululaisten Waltti -lipuista lähes 290 000 € (alv 0 %).

Nousukorvausten tarkistaminen

Nousukorvauksista on neuvoteltu Pohjois-Savon Elyn ja liikennöitsijöiden kanssa, koska on tarkoituksenmukaista sisällyttää nousukorvaukset samansuuruisina kaikkiin sopimuksiin.

Kausiliput

Kausilippujen nousukorvausten taso pitäisi olla sellainen, että se houkuttelee markkinaehtoisia liikennöitsijöitä hyväksymään Waltti –liput maksuvälineenä. Toisaalta EU:n palvelusopimusasetus kieltää julkisen tuen kohdentumisen markkinaehtoiselle liikenteelle eli korvaushinta ei saa sisältää julkista tukea koululaisten, opiskelijoiden, liikuntarajoitteisten ja harjoittelijoiden lippuja lukuun ottamatta.

Kuopion kaupunkiseudulla kausilippujen keskimääräiset matkamäärät eri vyöhykkeillä vaihtelevat paljon (0-44 matkaa). Suurimmat matkamäärät tehdään A- ja AB-vyöhykkeillä. Niille olisi tarkoituksenmukaista määrittää erilliset nousukorvaukset, jotta viranomaisen kustannukset pysyisivät kohtuullisina. Muutoin korvaukset olisi järkevää määritellä yksinkertaisesti yhdelle, kahdelle, kolmelle, neljälle ja viidelle vyöhykkeelle. Näin järjestelmä saadaan pidettyä mahdollisimman yksinkertaisena ja helposti hallittavissa.

Kelan koulumatkatukiliput

Kelan tukemista koulumatkatukilipuista maksetut nousukorvaukset ovat seudun markkinaehtoisille liikenteenharjoittajille tärkeä tulonlähde. Nousukorvauksille tuleekin löytää taso, joka ei laske oleellisesti liikenteenharjoittajien tulotasoa, mutta on myös viranomaiselle kohtuullinen. Tämän vuoksi sopimukseen pääsemiseksi nousukorvaukset Kela-lippumatkoista joudutaan määrittelemään eri periaatteella kuin kausilipuissa.

Kela-lipuista viranomainen saa asiakashinnan (38 €) lisäksi Kelan maksamaa tukea liikenteen järjestelyihin. Tuki on määritelty opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella laskennallisista koulumatkakustannuksista ja ne on sidottu matkan pituuteen. Tuki määräytyy 43 kuukausimatkan perusteella riippumatta siitä, toteutuvatko kaikki matkat. Vuonna 2017 tukea saatiin toimivalta-alueelle lähes 600 000 € (alv 0 %), josta reilut 300 000 € kohdistui Siilinjärvelle.

Kela-liput ovat koululaisten lippuja, joten niille voi kohdistua tukea. Käytyjen neuvottelujen perusteella ratkaisuksi esitetään, että liikennöitsijöille maksettava nousukorvaus lasketaan em. laskennallisten kustannusten ja kunkin vyöhykkeen keskimääräisen matkapituuden mukaan. Viranomaiselle jää korvauksena lipun vaatimasta viranomaistyöstä lipun asiakashinta sekä oletetusta matkamäärästä toteutumatta jäävien matkojen Kela-tuki. Tällä ratkaisulla

26.04.2018

liikennöitsijöiden tulotaso säilyy lähes nykyisellä tasolla D-vyöhykkeen matkoja lukuun ottamatta.

D-vyöhyke on kuntaliitosten vuoksi selkeästi muita vyöhykkeitä laajempi, jonka vuoksi sillä tehtävien matkojen pituudet ja siten myös liikenteen tuotantokustannukset voivat vaihdella merkittävästi. Tämä asettaa liikennöitsijät eriarvoiseen asemaan. Ratkaisuksi esitetään lisäkorvauksen maksamista D-vyöhykkeellä yli 45 kilometrin matkoista. Lisäkorvausta maksettaisiin toteutuneista matkoista seuraavasti: yli 45 km:n matkasta 0,55 €, yli 50 km:n matkasta 1,07 € sekä yli 60 km:n matkasta 2,28 €.

Hyväksyttäväksi esitettävät nousukorvaukset vuodelle 2018

Eri vyöhykkeille on määritelty seuraavat korvaushinnat asiakashintojen ja keskimääräisten matkamäärien (myydyt liput/toteutuneet matkat) perusteella. Niihin ei sisälly julkista tukea Kela-lippumatkaa lukuun ottamatta.

	aikuinen		lapsi		nuoriso		opiskelija		Kela
	arvolippu	kausilippu	arvolippu	kausilippu	arvolippu	kausilippu	arvolippu	kausilippu	kausilippu
A-vyöhyke	2,48 €	1,20 €	1,24 €	0,60 €	1,73 €	0,84 €	1,73 €	0,84 €	1,20 €
A-B-vyöhyke	4,13 €	2,15 €	2,07 €	1,08 €	2,89 €	1,51 €	2,89 €	1,51 €	2,15 €
1 vyöhyke	2,97 €	2,29 €	1,49 €	1,15 €	2,08 €	1,60 €	2,08 €	1,60 €	3,05 €
2 vyöhykettä	4,13 €	3,14 €	2,07 €	1,57 €	2,89 €	2,20 €	2,89 €	2,20 €	3,57 €
3 vyöhykettä	4,58 €	3,61 €	2,29 €	1,81 €	3,21 €	2,53 €	3,21 €	2,53 €	4,13 €
4 vyöhykettä	5,10 €	4,03 €	2,55 €	2,02 €	3,57 €	2,82 €	3,57 €	2,82 €	5,98 €
5 vyöhykettä	5,90 €	4,63 €	2,95 €	2,32 €	4,13 €	3,24 €	4,13 €	3,24 €	

Lisäksi Kela-lipuilla tehdyistä, yli 45 km:n matkoista maksetaan lisäkorvausta edellä esitetyn mukaisesti.

E-vyöhyke on edelleen Pohjois-Savo Ely-keskuksen toimivalta-aluetta, ja siellä Kela-lippuna on Matkahuollon koulumatkatukilippu kuten muuallakin Elyn toimivalta-alueella.

Esityksen taloudelliset vaikutukset

Esitettävät korvaukset ovat voimassaolevia korvauksia keskimäärin hiukan pienempiä. Viranomaisen kokonaiskustannukset eivät kuitenkaan oletettavasti pienene, koska seutulipun poistuminen käytöstä siirtänee seutulipulle maksettuja nousukorvauksia Waltti –lippujen nousukorvauksiin.

Talousarviossa tuloihin kirjautuva Kela-tuki sen sijaan pienenee, joten nettokustannukset oletettavasti kasvaisivat. Vaikutuksen suuruuden arvioiminen on vaikeaa, koska lipun käytöstä markkinaehtoisessa liikenteessä ei ole saatua tietoja. Ratkaisun arvioidaan kuitenkin olevan viranomaiselle kokonaisuutena edullisempi kuin hankkia korvaavaa liikennettä palvelutason säilyttämiseksi.

Nousukorvausten ja vyöhykerajojen tarkistaminen

Kuopion toimivalta-alueen vyöhykerajoja on syytä tarkastella syksyllä 2018 uudelleen, jotta vyöhykejärjestelmä olisi selkeä ja oikeudenmukainen kaikille. Jos vyöhykerajoille löydetään hyväksyttävä ratkaisu, voitaisiin Kela-lippujen lisäkorvauksista luopua D-vyöhykkeellä. Samassa yhteydessä tulisi tarkastella kaikki nousukorvaukset vastaamaan vuoden 2018 toteutuneita käyttötietoja.

26.04.2018

Peruskoululaisten osalta nousukorvaukset tarkistetaan keväällä 2019.

Vaikutusten arviointi Esityksellä turvataan käytössä olevien Waltti -lippujen mahdollisimman laaja käyttö, jonka ansiosta joukkoliikenteen käyttö helpottuu. Tämä on myös liikennöitsijöiden etu. Esitys on siten yritys- ja ympäristövaikutuksiltaan myönteinen.

Esitys Esitän, että joukkoliikennelautakunta hyväksyy
- edellä olevassa taulukossa esitetyt nousukorvaukset
- lisäkorvauksen maksamisen vuonna 2018 taulukon mukaisten nousukorvauksen lisäksi D-vyöhykkeellä tehtävistä matkoista seuraavasti: yli 45 km:n matkoista 0,55 €, yli 50 km:n matkoista 1,07 € sekä yli 60 km:n matkoista 2,28 €.

Valmistelija
Seija Pasanen puh. +358 44 718 5424
etunimi.sukunimi(at)kuopio.fi

Päätösehdotus Joukkoliikennepäällikkö Kaisu Matinniemi
Lautakunta hyväksyy joukkoliikennepäällikön esityksen.

Päätös Päätösehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

